

Пенси ыйтәвәсемпе

Иккәмеш пенси илес тесен

Рассей Президентчә кәсәли иолән 22-мешәнче 156-ФЗ № Федераллә саккун сине алә пусна. Вәл ес килешәвәле өслекен сар пенсионерәсене иккәмеш пенси илме гарантлет. Кунпа пәрлех саккун 2001 җулхи декабрэн 15-мешәнче йышәннә «Рассей Федерациянче патшаләх пенсийәне тивәстерессе җинчен» 166-ФЗ № Федераллә саккунпа килешүллән миңә сул өсленин выслугине кура пенси илсе тәракан патшаләх тата муниципаллә служажисене те пурса тивет. Вәсене миңә сул өсленин выслугине кура паракан пенси сүмне выслуга кура паракан пенсиә

пама тытәннә хысҗән өсленә тапхәршән өс пенсийән страхланә пайне сөнәрен шутласа парас вырәнне өс пенсийән страхланә пайне тупине сиреплетсе пама пултаращә.

Асаннә Федераллә саккунпа килешүллән ватлаха пула паракан өс пенсийән страхланә пайне (өс пенсийән страхланә пайне тупине) сиреплетме ыйтса сьрна заявленипе РФ Пенси фончән райони управленине пымалла. Кунта саксем кәрәсә:

– сар сыннисем (призывпа салтак, матрос, сержант, старшина званисемпе сарта пулнә граждансемсәр пу-

не), енчен те вәсем выслугаңа е инвалидноса кура пенси илсе тәращә пулсан тата вәсен ватлаха пула паракан өс пенсийән илме право пур пулсан. Ес пенсийә илме арсынсем 60 сула, хәрарәмсем 55 сула ситни, страхланә стаж 5 султан кая мар пулни кирлә. Унта вара сар тапхәршән инвалиднос енепе пенсийә сиреплетне служба вәхәчә, выслуга сиреплетне служба, өс е ытти өс-хәл тапхәрә кәмеҗсә;

– Рассей Федерациянчә субъектәсен саккунәсемпе тата ытти нормативпа право акчәсемпе тата вырәнти самоуправлени акчәсемпе килешүллән выслуга кура

пенси илсе тәракан федераллә патшаләх служажисем, Рассей Федерациянчә субъектәсен патшаләх служажисем, муниципаллә служажисем, вәсен страховани стажә 5 султан кая мар тата выслуга кура пенси тупеме тытәннәрәнпа тулли 12 уйахрән кая мар өсленә пулсан. Ес пенсийән страхланә пайне сөнәрен шутлатарас вырәнне вәсем выслуга кура паракан пенси сүмне сиреплетекен өс пенсийән страхланә пайне тупине илме пултаращә.

Е. АЛЕКСАНДРОВА,
РФ Пенси фончән
райони управленин
пулхә.

Районан паллә сыннисем

Тава тивәслә өс ветеранә

Иульяна Григорьевна Скворцова Хорнуй яләнче 1915 җулхи декабрэн 14-мешәнче суралнә. Вәл халә Хорнуй ял тәрәхәнчи чи ватә пенсионер шутланат.

И.Г. Скворцова хресчен семийнче суралнә. Семье 3-меш ача пулнә. Самәл пулман унан ачаләхә. Сав вәхәтри ытти ачасем пекех килти хуҗаләхә тәрмашнә, тырри-пуллине те вырнә, пир төртнә, сәм арланә т. ыт. те.

Колхозсем йөркенемне тытәнсан колхоза кәнә, унта өслеме пулсан. Есчән те кәмәллә хере сак ял качкечи Михаил Николаевич Скворцов юратса пәрәхәт. 1931 султа вәсем маһәрланащә. Унан маһәрә вәрман хуҗаләхәнче өсленә пирки Иульяна Григорьевна т вәрманта өслеме тивнә, пушар хураләнче те тәрәшнә. Унан өс стажә 50 сул ытла. Вәл «Өс ветеранә» ята, «Хастар өсшән», Аслә Џентеру ячәпе кәларнә юбилей медаләсене тивәснә.

6 ача суралнә вәсен. 2-шә пәчәклек чирлесә вилнә. Нумая пымась самрәк маһәрән телейә, вәрсә пулсанат. 1942 султа Михаил Николаевича вәрса илсе каясчә. 1943 султа февраль уйахәнче Ленинград хулине хутеләнә сәрте пуснә хурат. 4 ачапа тәләха юлатә сәмрәк хәрарәм. Высәллә-туталлә пурнас, ашши-сивви – тем те тусме тивет тәләх арәмән. Апла пулин те пуснә усмась Иульяна Григорьевна, 4 ачине те ура сине таратат. Халә вәсенчен 3-шә пурнасчә.

Аслә хәрә Софья Киселева 1934 султа суралнә, аслә пелү илнә. Вәл 3 сул каялла сәрә кәчә. Унан 2 ача тата 2 маңук.

Аслә ывәлә Михаил Михайлович 1936 султа суралнә. Халә тивәслә канура. Шу-

пашкарта пурәнәт. Малтан шалти өссән органәсенчә өсленә.

Тепәр ывәлә Юрий Михайлович 1939 султа суралнә. Шупашкар хулине агрегат заводәнче монтаж организациәнчә вәй хунә. Халә тивәслә канура.

Көсчән хәрә Тараторина

1942 султа суралнә. Шупашкарта Чапаев ячәле хисепленекен заводра аслә инженер пулса өслет. Вәл та тивәслә канура өнтә.

Уявсенче Иульяна Григорьевна киләнчә пурт тулли ача-пәча пустарәнәт. 13 маңук илем күрет уяв сәтелне. Ачисем манмасәсә ача, килсех сүрессә, килтәрәшре пулашасчә. Юрий Михайлович вара ялта амәшәпе пурәнәт.

Н. БОРИСОВА,
Хорнуй ял библиотекин
библиотекарә.

Сән үкерчәкре: И.Г. Скворцова.

Җәнә вөрәнү сүлә пусланчә

Илемләхе хамәрәнах тумалла

Вәхәт малаллах шәват. Тин кәна вөрәнү сүлә вәсләннәччә, сәнә вөрәнү сүлә пусланчә те. Су күнәсенчә шкулсенчә, ача сачәсенчә өс вәресе кәна тәчә: пур сәрте те тирпей-илем кертмелле вәт-ха.

Тоикилтә яләнчә вырәннә «Аленушка» ясли-садра та өссем херү пичәс. Кунта вәй хуракан Р.И. Ефимова Е.В. Сергеева вара сәнә тавәрсах өслерәс. Кашни пүлеме ачасене кунта канма, выляма меллә пултәр тесе илемлетме тәрәшрәс. Стенисене, мачисене ачасен кәмәлне каймалла илемлә сәрәсемпе сәрларәс. Кашни кәтесе суса тасатнә. Йәри-тавра – чечек чүлмекәсем.

Ясли-сада кәрсен чуна сәкленү туйәмә савәрса илет. Чапшән мар, чун туртнипе тәрәшрәс кунта вәй хуракансем. «Илемләхе хамәрәнах тумалла, ачасем сак илемләхе туйса хәйсем те ача хаклама вөрәнчәс», – теҗсә Рената Ивановна Елена Валериановна.

М. НИКОЛАЕВА,
Тоикилтә яләнчи библиотека ертүси.

Ыйту – хурав

Сәлтавә – напряжени вылянинчә

Хастар редакцине килнә сырура Муркашри Чапаев урамәнчи 59-меш суртра пурәнәкансем июнә 15-мешәнче 18-19 сехетсем хушшинчә электрчество хавачә үснәрен 3-меш подвездра чылайашән йәллара уса куракан электрчество приборәсем юрәхсәра тухнә пирки пелтернәччә. Пәрин компьютер, теприн микроволновәй кәмака е ытти хатәр юрәхсәра тухнә. «Пирән тәкаксене кам саплаштарәши?» – ыйтәсә вәсем.

Сырава төрәслесе мәрәсем йышәнма Муркашри пурәнмалли сурт-йәрпе коммуналлә хуҗаләхән ертсе пыракан компание ярсә патәмар. Хуравә сапла пулчә: «Йәллара уса курма электррознергипе тивәстерес енепе тунә килешүпе Муркашри Чапаев урамәнчи 59-меш суртри хатәрәсен электрэнергие «Чувакская энер-

госбытовая компания» уса акционер обществи парса тарат. Килешүре паләртнә тарәх, газ плитисемпе уса куракан хваттерсенчә пәр харәсах янә электрчество приборәсен хәвачә 2,2 киловатран ытла пулмалла мар. Пысәкрах хаватлә электрчество приборәсен вырәнәстарас тата вәсемпе уса куракан пулсан электрчество энергийәпе тивәстерекен, тепәр майлә каласан, «Чувакская энергосбытовая компания» уса акционер обществи сырсә ирәк пани кирлә.

Ку суртра авари шәпах өнтә электрчество сетәнчи перегрузкәна пула пулса тухнә. Ана ун пек ытлашши пысәк хавата чәтмалла туман.

Тәкака саплаштарас ыйтупа хваттерсенчә пурәнәкансен «Чувакская энергосбытовая компания» уса акционер обществин Муркашри филиалне каймалла.

Павел ИВАНОВСКИЙ.

Кәрткасси ялә.

рисем вара пур. Пәтәм уйрәмләхә те савәнә кәна. Хәрарәмән яланах хитре пулмалла. Мәншән тесен вәл юрату валли төнчене килет. Сәнпа, чунпа, кәлеткипе хитрисене юратасчә.

Пирән хәрарәмсем уйрәмах ялсенчә час ватәласчә. Хәйсене хәйсем пәхманнинчен килет сакә. Хәрарәмән таврари сынсене, сав шутра арсынсене те, килеш килтермелле. Ахалше мар өнтә өлкә әрупа пурәннә ушкәнсенчи хәрарәмсем те хәйсене төрлә шәкәр-макарпа илемлетнә, ыра шәршәллә шәвексемпе уса курнә, куҗ харшисене сәрланә.

Арсынсем пирки нимех те каламарәм. Вәсене те пырса тивет ку ыйту. Нумай уқә өслесе илекен арсынсемех өпле май килнә сапла тәхәнә сүренине курман мар. Хам юлтасене, ытти сынсене яләх тәхәнә сүренине кура килмест ман пәрре те. Сынна тумне кура кәтсе илесчә вәт-ха. Этем пурнәсәччә тум та пысәк вырән йышәнәт.

Павел ИВАНОВСКИЙ.

Кәрткасси ялә.

Конкурс

Семьесене пурнаҗа юратни пулашамь

Иртнә эрнере Муркашри ял тәрәхәсем хушшинчи Культура суртәнчә республикара иртекен «Инвалид-семье» конкурсан зонәри амәртәвә пулчә.

Конкурс хутшәнма пурә 9 семье кәмәл тунә: Хөрлә Чутай районәнчи Мерескинсен тата Ермолаевсен семийсем, Эләкрә – Михайловсен тата Осиповсен семийсем, Етәрне

сәнтерме пултарчәс. Вәсем паянхи куна хәйсән районәнчә виҗә магазин уснә. Тупайшә өсләсчә.

«Спортпа туслә семье» номинацире те Етәрнесемех малта пулчәс – Федоровсен семий. Семье пусә самрәклях йывәр аманса инвалид пулса юлнә, анча та пурнаҗа юратни ача спорт сүлә сине тәрәтнә.

районәнчи Федоровсем, Кочергинсем тата Александровсем, Муркаш тәрәхәнчән – Пушкарәсемпе Вишневсем.

Инвалид сәмах, ытти чухне те килшесх кайманскер, сак семьесән пултарулачәпе паллашнә хысҗән ытла та төксөммән илтәннә пек туйәнчә. Сәна сине пәрин хысҗән тепри тухакан семьесем чән-чән талантсем пуллине кәтартрәс. Пурте вәсем ыра кәмәллә та пурнаҗа чунтан юратакан сынсем пуллине түрех асархама пултарчәс куракансем. Шүтлеме, юрлама-ташлама, темән те пәр аста-лама маттур иккен вәсем.

Фойере конкурса хутшәнмакансен өссән куравәпе килемне те май пулчә. Темән төрлә ал өсә те пулчә унта: вәтә шәрәсенчән асталанә япаласенчен пулса төрленә пысәк сивиттисем таранәх. Кусем – хәрарәмсен өссән. Арсынсем вара йывәсран илемлетсе касса хатәрленә эрешсене, хәйсем үкернә чаплә картинәсене таратнә.

Конкурс тени журисәр тата сәнтерүсәсемсәр иртмәст. Кунта та саплах пулчә. Темәнә йывәр пулсан та жюри төрлә номинацисенчә мала тухисене паләртрә. «Бизнес-семье» номинацире Етәрнен килнә Александровсем

«Семье ашшине упракансем» Хөрлә Чутайри Ермолаевсем пулчәс. Кострома обласәнчи хәрә чәваш каччи Сурсәрте паллашнә. Шәпа вара вырәс хәрне Чутайсен тумне тәхәнтартса чәвашлантарнә.

«Социаллә активлә семье» тесе жюри членәсем Муркаш районәнчи Пушкарәсенә паләртрәс. Сав кун (Услени чух) вәсен пәр-пәринче пәрлешнә күнә пулнә иккен. Савәнәсә те туллиех пулчә маһарән.

«Чи талантлә семье» Эләк районәнчән килнә Михайловсен семий пулчә. Чәннипех те талантлә вәсем. Аллисем те ылтән, савәсем те кәләп-ласчә, төрлә инструментәсемпе выляма пеләсчә... Ывәлә те, Димитрий, ашшә-амәшә пекех пултарулла пуллине Шупашкарта Самаркән театрәнчә төрлә рольсем кәтартса паратә. Эстрада ра та «Ди-Сан» ушкәнра юрлат.

Райони социаллә хутлөх пайән ертүси Н.П. Петрова конкурса хутшәннә пур семьене те чәрерән тав сәмахә каласа малалла та пәр-пәринче паянхи пекех килшәтерсе пурәнма сывләх күнәсчә.

Н. НИКОЛАЕВА.

Сән үкерчәкре: Михайловсен семий.

Автор сән үкерчәкә.

Пулни-иртни

«Хуҗи хәшә?»

Р. Ивановна М. Матросова таврапәлүсәсем пичетлесе кәларнә «Оринин: таван сәнсем, манәсми ятсем» кәнеке-

рәсәннә паллә сынсен йышәнчә «Красное Сормово» колхоза сирәм сул ертсе пынә Алексей Михайлович Моисеев ятне төл пулсан куҗ умне пәр курам тухса тәчә. Сак сын хәйән пултарулачәре пәрлешүллә хуҗаләха аста ертсе пынипе ача пәтәм республика умәнчә мухтава тивәслә коллектив туса хунәччә.

Утмәл сул каярах эпә, Хусанта вөрәненчә студент, суллахи каникул күнәсенә ялта ирттертәм. Пәррехинчә уйран таврәннә чухне хамәр ял хәпхипе юнашар иртекен шоссе сәнчи автомашина умәнчә икә сын хәрсе кайсах каласинне куртәм.

– Прицепә аста? – кашкәрсах ыйтатә пәри тепринчен.

– Моисеев вәсертсе юлчә, – именчәклән хуравлатә лешә.

– Сана эпә ача Муркаш илсе ситерме хушрәм-сә.

– Ним те таваймарәм. Моисеев вәйпах вәсертсе юлчә.

Уқсине ыран куҗарса пама шантарчә.

Ыйтәканни чәвашларан вырәс чөлхи сине куҗса кашкәрашмах тытәнчә:

– Хто хосиян района: я иль ты? Я иль ты?

Лешә чәнме те хәйямасть. Сак юлашки сәмахсене илтне пулсан, вәсен тавлашавә ман асра юлас та сук пулчә.

«Хто хосиян района: я иль ты?» тесе кашкәрни халә те ман куҗ умәнчә.

Кайран пәлтәм кусем камсем пуллине. КПСС райкомән пәрлешүллә хуҗаләха аста ертсе пынипе ача пәтәм республика умәнчә мухтава тивәслә коллектив туса хунәччә.

Ун чухне типә санталәкра төп султан Калмаккаси төләнчә пәрәнәс Муркаш Оринин витәр пирән ял – Пәсарман сүмән сүретчәс. «Красное Сормово» колхоз ертүси Алексей Михайлович Моисеев райпо машини Оринина ситсен вәл кәкарса пыракан прицепа – вәл вәхәтра илсе ситерме хушрәм-сә.

Сул сынчи тавлашура тухса тәнә ыйтәва хуравлакан пулмарә. Тен вара халә вулакансем чән-чән хуҗа кам пуллине тавсәрса илчә.

Микиш Павәл.

Шухәшласа пәхар-ха

Хитреләх яланләх пултәр

Манән сакән пирки сәмах пусарас килет. Качча тухсан чәваш хәрарәмәсенчән ытлархәшә хәйсене пәхма, тирпейилеме пәрахни шухәшлаттаратә мана. Төрәссипе тирпейсәр тәхәнәкансене паян та курма пулат. Арсынсем вара тирпейлә те илемлә куракан хәрарәмсем патне туртәнасчә.

Пирән хәрсенә сүт санталәк күрентермен. Сәнә-пичәле те, кәлеткипе те илемлә вәсем. Анчах вәхәт иртнә сөмән сав илем таҗта кайса пәтет. Шел пулин те, нумай хәрарәм упашкине хәйән харпәрләхә тесе шутлат. Ку вара төрәс мар.

Хамән самрәкляха аса илнә май сакә пуса килет. Качча кайичән хәрсем илемлә тәхәнәсә яшсене иләртеме тәрәшасчә. Качча тухасчә те упашка сума, камшән хитреләнмелле тесе шутлама тытәнасчә пулас. Сак шухәш халәхра та саплах пулнә. Халә өнтә вәхәт улшәнәт.

Чәваш халәхә чылай сул хушши урана сәпата сырса сүрәнә. 1942 – 1943 сүлсенчә ялсенчә тутар калушәсем курәнма тытәнчәс. Калушсене тутарсем сутса сүрәтчәс, савәнпах өнтә вәсене тутар калушә тетчәс. Хәрсем килте төртсе хатәрленә пир-авартан сәленә си-пус тәхәнәс сүрәтчәс. Ун чухне ялсенчә фабрикасенчә төртнә пир-авәр пулман.

Халә пурнаҗ нумай улшәнчә. Сынсем илемлә тумсем тәхәнәс сүрессәс. Төрләрән материалсенчән сәленә вәсене. Модаран та кая юлмасчә сынсем.

Паллах, ялта мода хысҗән өлкәрсө пыма май сук. Самәхә те модәпа тан пырасси сынчен мар. Анчах та өслемәшкән кәна пурәнмасть-сәкә сын. Төрәссипе наци культури те савәнпа сыхәннә. Хамәра хисеплеттерес тесен тумтир енепе ула курак пек кураңас марччә.

Илемләк хәрарәмсем сук. Тирпейсәр-